

1886

Szerkesztői iroda:
Nagy-Enyeden
A KIADÓHIVATALBAN
hová
a lap szellemi részét illető
közlemények küldendők.

Kiadóhivatal:
Wokál János könyvkereskedése
hová
az előfizetések és hirdetések
bérmentesen küldendők.

Kéziratok nem adatnak vissza.

KÖZÉRDEK

Vegyes tartalmu heti lap.

Megjelenik minden vasárnapon.

Előfizetési feltételek:
helyben hához hordva vagy
vidékre postán küldve
egész évre 4 frt.
félre . . . 2 frt.
negyedévre 1 frt.

Hirdetmények díja:
3 hasábos petit sorért, vagy
ennek helyéért 5 kr.
Bélyegdíjért külön 30 kr.

Nyilttér sora 15 kr.

Két miniszterium költségvetése.

Előbb egy nagy-nagy általános vita az ösz-szes állami költségvetés felett, azután meg egy kisebb, de nem kevésbé fontos általános vita az egyes miniszteri tárcákra vonatkozólag. — ez a magyar parlamenti szokás. — A vidéki közönség nem csekélyli e viták fontosságát; meg is tudja becsülni a valódi szakértelmet, mely annyi szép szónoklatban tűnik ki. — de azt ohajtáná, hogy a kritikai beszédek alapos tanulmányra valló kritikát, a kritikát kritikázók kevesebb személyeskedést, mindkét rész pedig a közügy előmozdítása végett több és jobb eredményt mutatna fel a rőfös szónoklatok helyett, avagy — Isten neki — azok árában.

Nekünk tények kellene. Nehéz itt vidéken az élet; de nem azt kívánjuk, hogy fáradozásunk nélkül segítsen rajtunk a törvényhozás hogy úgy szólva a sült galamb repüljön a szánkba; mi csak módot, eszközt várunk és ohajtunk, hogy munkánk jobb, eredményesebb és így anyagi és szellemi fejlődésünk biztosabb lehessen.

A legérdekesebb viták a közoktatási és az igazságügyi tárcza költségvetésénél várhatók. Gyönyörködünk bennök, de eredményeket is ohajtunk.

Megyénk közoktatási állapota, ámbár nem rohamosan, de mégis csak fejlődik. Ám a szegénység nagy, és nálunk aligha sújt végeredményeiben erősebben valamit, mint a tanügyet. Nyomoruságos viskóban van sok helyt az iskola s a nyomoruságos „tisztelődjának“ megfelel a tanító személye és értelmi kvalifikatioja is. — A számos felekezet külön-külön tart gyöngye iskolát és olyan- a milyen kántort; pedig egyesítve jó iskolában jó tanerők nevelnék és tanítanák az ifjuságot. A fe-

lekezetek lármáznak a „felekezet nélküli“ állami és községi iskolákra, de a hitoktatást — nem sok kivétellel — csak úgy félvállról veszik, mert nem jár fizetés azért. Persze azt nem akarják észrevenni, hogy az állami meg községi iskola — már ahol van — legtöbbször szép kis summa pénzt takarít meg számukra egyéb kiadásai fedezhetése végett; juthatna abból a hitoktató méltányos díjazására is. — Sőt tudunk községeket, ahol jó közös iskola van, daczára ennek mégis az egyik felekezet külön iskola felállítására törekszik, gyűjti a szegénységtől a pénzt, épített az iskolaházat, azt kiadja bérbe s majd, midőn a bérpénzekből elegendő tőkét teremt, beállít egy kedve szerinti tanítót. — Szűk látkör s önző érdek biz' ez, de sok példa tanúsítja. Bizony erős és jóindulatu állami felügyelet kell ide. — Máshelyt a község ezereket áldoz a felsőbb iskoláért s a felekezeteknek hagyva az elemi oktatás ügyét, — kisül, hogy ezen elemi iskolákból kikerültek nagy részét csak úgy bocsáthatják felsőbb iskolába, ha újra végig tanulatták a tudományok elemeit. Miből természetesen a következők, hogy rendezni kell alapszámban az egész elemi oktatást. — Ámde erre már nem jut a költség. Ez eset van éppen Nagy-Enyeden is, és itt várjuk, kérjük az áldozatra oly kész Trefort miniszter urtól azt, hogy támogasson, segítsen, ha a törvényhozás elegendő módot nyújt tárczája javára. Reméljük is, hogy nem messze az idő, midőn e kérdés el fog dőlni, s mig az állam a felsőbb oktatásról fog gondoskodni, a város szintoly áldozatkészen fog az elemi tanításról intézkedni.

Az igazságügyi tárcza körében történt aránylag a legkevesebb a közelebbi évek alatt megyénk érdekében. A megye folytonosan kéri a bíróságok területrendezését, két ízben tett felterjesztést Ba-

lázsfalván egy telekkönyvi hivatal rendszeresítése végett, Vizakna is várja a járásbírósgot, még eddig mindhiába. Hiszen az igaz, hogy ily bonyolult rendezést nem lehet csak oly könnyen felfűni, de hát legalább rendre-rende a sok nagy, szép és hosszú beszédek eredményei képpen lát-nánk valósulni valamit, ami véget vessen az olyan országszerte levő asnomaliáknak, hogy néhány köz-ség az egyik, s megint néhány község a másik törvényhatóság területéből képezze pl. a balázsfalvi, szeredahelyi járásbírósgot.

Mi tudunk várni; képviselőink tudják ohajtá-sainkat, támogatják is kérelmeinket, — de már most csak az a kívánságunk, hogy a miket oly rég várunk a közügy érdekében, azt a jelzett két tárcza nagyméltóságú miniszterei vegyék méltá-nyoló figyelmükbe, s még inkább tényleges pár-tolásukba.

A nagyenyedi vinczellér-képezde.

A földmívelés-, ipar- és kereskedelmi tárcza költségvetési vitája nemcsak az érdekesebbek, hanem a fontosabbak egyike volt. Az, a mi közvetlen minket érdekelt, többek között a nagyenyedi vinczellér-képezde, az erdélyi részek egyetlen ilyen-mű intézetének ügye volt, melyről — bárki meglátogatja, — még a jelenlegi kezdetleges stadiumában is, elismeréssel szólhat. Ez ügyben f. hó 20-án következő nyilatkozatok történtek a képviselőházban:

Dárday Sándor. T. ház! Az erdélyi bortermelés nagymérben magára vonta a közfigyelmet s a külföld részéről is kiváló elismerésnek örvend, mert az erdélyi bortermelés azon nagy előnyvel bír, hogy majdnem kizárólag fajborokat termelnek, a mi tudvalevőleg a czélszerű szőlőmívelésnek leghelyesebb alapjává van elismerve. Az erdélyi részekben a szőlőmívelés még igen nagy kiterje-

ség. A ki vele szövetségre lép, három ajándékot nyer tőle, miért azonban a szövetséges társnak lelkét kell neki cserébe adnia. . . .

Lajos gépiesen olvasta e sorokat s boszusan becsapva könyvét, arczát ismét kezei közé rejtette el.

— Bolondság, merő bolondság az egész! — mormogá.

II.

Ép e pillanatban megnyílik az ajtó és egy fekete bársonyba öltözött emberalak lépett be azon. — A félhomályban arca nem volt tökéletesen kivehető. Fejét kicsiny főveg takarta el, melybe gyémánt-kapocscaal összefogott fekete toll vala tűzve; mellényét és öltönyét zománcozott szegély vette körül, míg oldalán acél vikard csüngött alá. Vékony lábszárjai tulságosan bő csizmaiba veszték el, melyeknek sarkán acél sarkantyú tündökölt.

Mosolyogva megállott Lajos háta mögött s mig egyik kezével arczát érinté, a másikkal vállát ütötte meg.

Amint Lajos hirtelen hátrafordult, nagy meglepetésében zavarodottságát nem volt képes eltitkolni.

Az idegen fölnevetett.

A szokatlan fényű gyémánt-kapocs, mely a kis fekete ember tollát egybetartá, Lajos előtt oly valamit árult el, mintha holmi magas rangú személyhez volna szerencséje.

— Uram, — kérdé fölönkem felje közeledve, — szabad lesz tudnom, minek köszönjem e nem remélt szerencsét?

— Közös érdekeinknek — szolt az idegen egészen megfordulva maga körül.

Azután ismét megállott Lajos előtt s éles tekinté-tével végig mérve, szolt:

— Lajos, te ugy-e aranyra áhítazol?

— De, uram, — kérdé Lajos — honnan ismer ön engem?

— Aranyra áhítazol ugy-e? — ismétlé laconice az idegen.

Lajos elhallgatott. Annit azonban lehetetlen volt

TÁRCZA.

AZ ÖRDÖG HÁROM AJÁNDÉKA.

— Phantasticus elbeszélés. —

Parfait Pál után francoziából

BALÁZS JÓZSEF.

I.

Hideg van. A fák dúslombu ágait lengetik az esti szélben; a fenyők borzonganak; a nyárfák nyögve hajtják alá büszke fejüket; a hold ezüst tányérja sűrű felhőlepel mögé rejtőzködék; csak néhány csillag fénylik itt-ott a megmérhetlen égboltozaton.

A völgy mélyében az éj szellemei lejtik végnélkül rémes tánczaikat. Az átok eme helyén nem ébred száha növényzet, s ha nagy ritkán valaki ide téved, keresztet vet s menekülve siet az est elöl. — Az ott elterülő sötét tenger mintha vérből állana; vize fölött rémszellemek suhannak el, hosszú, meggörbedt ujjakkal verdesve a habot.

A messzi távolban a sziklák tömege fölött, melyeknek szörnyű darabjait mintha óriási kéz csak egy történetesen dobta volna oda: nagy tintafolt gyanánt válik ki az ég sötét kékjében a falkenstein kastély. Öreg és dúsgazdag atyjával a szép, aranyhaju Myrtát zárják magukba e kastély mohos kőfalai.

De hagyjuk el e kastélyt lakóival, hegyes tornyai-val és az átok völgyét váres tengerével; haladjunk inkább ama keskeny ösvényen, melyet cserje és tövisbokrok szegélyeznek, menjünk a siró hangokat hallató sziklák közé, lépjünk át a kis hegyi csermelyen, hatoljunk be az erdőbe, menjünk folyvást bennebb, egyre bennebb. Csak bátorság! A láttávolban már rezgő világ fénye ötlük szemünkbe: közeledünk. Most meg egy kis kunyhót is láthatunk a sziklák öblös üregében. Helyt vagyunk. Mintegy

husz mértföld megtévese után az ajtó küszöbe előttünk áll. Tekintsünk be!

Lobogó kályha mellett egy emberre találunk ott, ki a tűz mellé helyezett üveg lombikban buzgó folyadék szemléletébe van elmerülve.

Ez ember Lajos, az alchivista.

A sziklaüreg benseje sajátságos látványt nyújt. — A földön könyvek, üvegesövek, kisebb kályhák, lombikok vannak szétszórva; a falon a legváltozatosabb alaku kö-, föld- és üvegedények függenek; a kicsiny ablak üregét fehérítő csontváz foglalja el; a közepén pedig könyvekkel és papírral borított asztal látható.

Lajos a kályhára függesztett szemekkel, úgy látszik, hogy már régóta várakozik, és kitartó türelemmel egyre vár még hosszas ideig.

— Oh istenem! lehetetlen tehát! — kiált fel végre reményt vesztetten, karszékébe rogyva, izzó fejét kezei közé rejtve el.

Igy maradt néhány pillanatig mozdulatlanul, mig-nem ismét felkelt és mintha más dologra akarná fordítani figyelmét, egy nagy pergamen könyvet vett elő s fölnyitotta maga előtt az asztalon.

A történetesen fölnyitott helyen szeméi a következő sorokon akadtak meg:

„Bármit mondjanak is, az ördög valósággal létezik; gyakran meglátogatja az embereket és sokan vannak már, a kik vele szövetségre léptek.

Az ördög púpos és sánta; termete alacsony, lábai rövidek, karjai azonban szerfölött hosszúak s nagy karmokat hordoz ujjain. — Teste csaknem teljesen szőrrel van borítva; bőre, a hol látható, bronzvörös; haja vérpiros s szeméi, mintha égő kőkenyőből volnának, villanyos fényt sugároznak.

Hogy megjelenjék, elégséges csupán segélyül hívni őt. Azonban igen gyakran segélyül hívás nélkül is megjelenik, mert nagyon jól tudja, hogy hol van reá szük-

zág déli részében és Japán. Mind-elekkel, melyek-nyló tövisek. E 4" R. meleg leve-

elma, hazája Uj-alaknak, melyek-araz szobalevegő-ny. közkedvelt-mas.

Egyike a legis-nagyk. fonyes-ny tövisekkel fő-sohasem érik el

Azsiában és Afri-kuak; fajtalmas-öt gyümölcsnek

és palma külön-riőbb szobanövé-nyköny száru le-ri szövettel be-palma könnyen

VI FARKAS. NOS.

nyvi hatóság ré-til képviselő kir-ése végett végro-a szászországi 122-ész jutalek fek-2-Csanád község-telelött 10 óra-ból is eladának. 10%-át készpénz-zett árfolyammal-son a kiküldött

re jutása után 30-abis, mint letéti

előt telekkönyvi-szg előjárásigá-tóságtól.

yálkaoldó papírba

sűrített tonat átlag 50 kr

Bamberger Finger stb: fch Osk. st. dményel

e malátá-ádjaja 40. II. 1.60 40. II. 99 kr.

Sthurutos és erőt és mint

nyárosához hoz. Bécs.

ber 22. áta-choo-egrozott istennek és övetkezik a

os. Ruma. árez. 20. feltűnő ja-ellel. Palánka.

ber 27. használa-tyághány-Itak, a hu-tta. Kérm-ü Tokajba. s. Baján. s 16-án. at annyira att azonnal Baján.

1861. óta.

rtárában.

1886

Addig is dicséretet érdemel Tövis község képviselője, mely költségvetésében dr. Boér Jenő vasuti főorvosnak 200 frt tiszteletdíjat szavazván meg, ezuttal a községi egészségügyi teendők teljesítésére kitünő erőt nyert meg. A megyei betegápolási alap, valamint a megyei kórház betegápolási alapja remélhetőleg fennakadás nélkül fogja teljesíthetni a betegápolásból felmerült költségek pontosabb fizetését, miután belügyminiszter ő nagyméltósága az elégtelennek bizonyult 1/2 kros rovatalnak 1 krra leendő fel-emelését engedélyezte.

Nagy-Enyed, 1885. január 13.

Dr. Magyarai Károly,
megyei főorvos.

Községi bajaink.

Magyar-Igen, 1885. jan. 16.

Oh te, hajdan eldoradó hírében álló „hegyalja” szive: Magyar-Igen! Hova tűnt el belőled a bőség a jólét? Bizony nagy lehet arte néped hibája, hogy Isten sujtoló keze annyira vert, ver és veri fog. Hova tűnnek jeles magyar lakóid? hova és kire szállnak nemesi birtokaid pár évtized mulva? Isten a megmondhatója. De mi lesz belőled szegény polgár nép, ha a csapások még tovább is sujtanak? Te fizetsz a míg van miből s mikor nincs: veheted a vándorlás őrös tarisznyáját nyakadba s mehetsz akár Amerikába. De ne! ne panaszkodjunk; tárjuk fel szívünk panaszát, hátha meghallgatja a haragos ég s segít rajtunk. Sok bajaink közül mondjuk el a mi leginkább sujtoló. Ha tovább is hallgatunk még némáknak hisznek, azért hát a dologra:

Nr. 1. Ezelőtt 10—15 évvel hangosan hirdettetett a tagosítás jótékonyága. Abban nem is kételkedik senki s különösen a birtokosságra nézve áldásos. A szegény nép ezáltal nagyon, de nagyon sujtva lesz. De bizony még a birtokosság is meg fogja érezni, különösen ha a közlegelő feloszlik, mert kevés ki tagján külön legeltethessen. Épen azért a közlegelőt nem kelle bántani. Vigyázzon a birtokosság, nehogy úgy járjon, mint a korcsma arányosítással. A míg ez nem volt meg, sokkal magasabb ára volt a bornak, mint ma. Igen, mert sok korcsma lévén, vetekedtek egymással, hogy melyik áruljon jobb bort? Mindenik a javát kereste s fizette a bortermelőnek drágán, míg ma kénytelenek vagyunk a zsidóknak adni 60—70 kron azt, mit hajdan 1.50—2 forinton tudtunk eladni. Nyert a birtokosság semmit; hanem vesztett sokat. A zsidóság megvásárolta rendre a jogokat, s ma ők diktálják, hogy mennyi legyen az évi haszonbér. Árulják a legrosszabb bort mérég drágán.

A tagosítás kezdetén felvevének — nem tudom kinek ajánlatára — valami Berger avagy Merger nevű mérnököt, ki zászlóival, asztalával és kúrtjével községünkben pár hétig diszelgett s egy jókora összeget előlegül zsebre rakva távozott. Küldött ő ugyan maga helyett valami kicsapott avagy elesapott rajzoló figurákat, a kik hatalmasan kúrtolték hónapokon át határunkon. A község hűségesen kirendelte embereit. A nép hűségesen fizetett. Egyszerre villámsapás és menyörgés moraja hangzék községünkben. Se pénz, se mérnök, ennek folytán tagosítás: fueses. Szegény földnépe csak fizet. Mentő angyalként megjelenik egy Farkas, avagy Lázár nevű mérnök, ki fennen hirdeté, hogy ő a megkezdett munkát bevégzi s azonkívül megmenti Igen községét az évenként kiönteni szokott czelnai patak garázdálkodásától és pedig egy új patak ásatása által. Mi, — mint afele hiszékeny nép — mindezeknek tetemes összeget vettünk fel s szerencsésen (?) el is költöttük; de azért sem tagosítás, sem patak, hanem egy csomó kár. Mert ugyanis a mérnök hónapokon át tett mérés, rajzolás, irás, kúrtolás után annyira össze-vissza rajzolta a megkezdett térképet, hogy azon nem hogy ő, de még Szt Lázár sem tudott volna eligazodni. A patakot valami olasz féle emberekkel ásatta egész a „rétek újáig” s itt félben kellett hagynia, mert Sárd községe azt kiáltá: ne tovább. Igen, mert minden előleges megkérdés nélkül a sárdi határ közepére volt vezetendő az új patak. És mit tett ez az új patak? A mult 1884-ik évben többször kiöntött, magával sodorva partjain levő gabonát, az ugynevezett „Hosszuláb” nevű határrésznek egy jó nagy darabját, megrakva kavicscsal, terméketlenül tette s ezen művét ő ez évben is folytatni fogja úgy annyira, hogy pár év alatt a nevezett határrészen legelhetnek a: varjak. A kiásott patak medre már újra tele csaknem. Kár volt rá építeni a közmunka-alapból azt a jó hidat. Lázár ur pihenhet babérain és a felvett pénzein, mert senki sem háborgatja, alhatik nyugton, ha tud. Hanem azért te szegény nép fized meg a kölcsön felvett százakat, avagy ezereket!!!

De hát a tagosítás már annyiban maradt? kérdik talán sokan. Nem. Most elől kezdjük, hogy még egyszer lejátsszodjuk a fenn leírtakat. Uram irtalmaz nekünk! Törvénybíró kegyelmezz nekünk!

Nr. 2. „Floxera.” Uram Isten hát már Hegyalján is? Igen, de rettenetes. A mi „floxeránk” nem bogár, hanem más valami, a mi ez évben kipusztítja szőlőinket. Más helységben tán még nem terjedt el? Sietek megnyugtanni a t. olvasót, nehogy félelmében felhadjon a szőlőtermeléssel.

A mult év őszi utolján megyénk derék alispánja M. Igen-Igenpatak közös erdőjében járva, fájó szívvel kellett látnia, mennyire rongáltakat ami k ö z ő s. A további rongálásnak véget vetendő, egy rendelettel megiltott minden névvel nevezendő nyersfa hozatalát, s így tehát az ugynevezett „g a z k a r ó”-t is. Szőlős gazdáink ezen rendelet hallatára földre voltak sujtva, mert ez által oda jutnak, hogy szőlőiket vágják ki, természetesen ott zabot. Többszöri feliratban kérték a t. alispán urat e szigorú rendelete visszavonására, de a mint hallszik csak a napokban lett parányi eredménye, a mire elmondhatjuk: „adtál uram esőt, de nincs benne köszönet.”

Megengedte az alispán ur, hogy négy hét alatt mindenki beszerezhesse magának a karót, de aki a mi helyzetünkkel ismeretes s különösen az erdő útjával, az elmondhatja, hogy ez teljes lehetetlen. Olyan ut az, a melyen szekérral járnai nem lehet, csak is ha hó van, szánkával. Hó most nincs s ha lenne is fizikai lehetetlenség szánkán hozott karóval kielégíthetni Magyar-Igen szőlősgazdáit, a mikor több százezer kell évenként. Most különben igen jó keresetjök lesz a napszámásoknak mert ők szállítanak naponként 100 drbot s minden bizonyul kapnak érte 1 frtot. Igen, mert mindnyáján sietünk beszerezni, mert az idő rövid. Fizessünk bár százért 2 frtot (ha lenne honnan) még sem vagyunk képesek négy hét alatt beszerezni. Épen azért nyilvánosan is kérjük a t. alispán urat, ne tegye koldussá az amugy is szegény népet, szabadítsa fel a közös erdő egy részét, a honnan ne csak négy, de a szőlőmunka megkezdéséig lehessen hozni karót. Ha nyomorult helyzetünket nem tekintü s szigorú rendeletét vissza nem voaja, szőlősgazdáink — a mint mondam — kényserülnek szőlőiket kivágni, mert nincs mire felkössék a mult évben a jégtől megsujtott termőágakat. Arra pedig ez alkalommal módunk és tehetségünk nincs, hogy svájezi módra t. i. drótra közzük. Karót kérünk, karóért esd népünk, mert ha nincs karó, nincs szőlő. Nagyobb csapás lesz e, mint a filoxera. Akkor a szőlősgazda „éles baltája” leendő szőlőjének filoxerája. Ha még ez a csapás is hozzá járul a Nr. 1-ben elmondottakhoz, akkor szegény nép sirsad sorsodat s bizzáll Istenben, a ki nem hagy el. — — —

„Községi bajaink” közül kettőt voltam bátor ez alkalommal leírni; még lenne sok, de hagyom máskorra, jobb időkre. Addig is remélem megyénk derék alispánja és járásunk t. szolgabírája mindent megtesznek, hogy a fenntrázolt két „nyomorúságos, sujtoló ügy” helyes megoldást nyerjen s a népre nézve áldást hozó legyen. Ezt ohajtja:

Egy kisbirtokos.

CSARNOK.

Naplómból.

Berlin, 1885. január hó.

(Berlini student-világ. — Professzorok. — Német Studentek. — Ismerettségkötés. — Vereinek. — German házasság.)

Tán kissé különösnek is tetszik kedves olvasó, hogy Berlinről csak most — pár hónapi időközzel — folytatott naplóm. Legyeu ménségem egyfelől azon körülmény, hogy Erdélytől Berlinig hosszú az út, hosszú ut után pedig hosszú nyugalomra van szükség; és másfelől kérdés még az is: ha valjon maga a „Közérdek” is nem oszja-e velem szemben a kissé unalmasabb vendégek marasztására és meghívására használni szokott szólás formát: „minél ritkább, annál érdekesebb.”*) Nem akarom azonban sokáig kerülgethi a dolgot, mint a macska a forró kását, szoritok tehát egy keservest tollam szárán és tárgyamhoz térek.

Berlinben legközelebb a Student-világot látom magamhoz, tehát először is erről írok. Bizony méltán nevezhető „világnak” az élettől hemzsegtő berlini egyetem. Ha nem gondolunk vele, hogy a holdnak. Satarnusnak és más égi testeknek is lehetnek eszes lakói és csak a földtekét veszszük számításba: elmondhatjuk akkor, hogy az egész világ van képviselve itt. Sokan vannak, kiknek a feccék a postájuk, mert ott van az ók hazájuk, hol akkor pompázik a természet, mikor itt a fagyos tél rajzolja virágait takarékosan fűtött szobáuk ablakaira, hol azon sugarakkal ébreszti muukára és üdvözli a nap az élőket, melyekkel tölünk bucsut vett. Azon felül, hogy Európa minden országa a tudomány után szomjazó Studentek jelentékeny száma által van képviselve, a többi földrészek sem maradtak távol Berlinről. Ausztrália egyedül nem jutott el ide. Ázsia, Afrika és különösen Amerika — utóbbi 112 hallgató által — igen szápen van képviselve. Magam is legelső alkalommal egy ilyen amerikai „Ausländer”-rel kötöttem össze és kötöttem németes barátságot. Az idegen világból valók azonban nem nagy feltűnést keltenek. Csupán a kínaiakat érte kezdetben a szerencse, hogy mikor nemzeti ruhában tömegesen kivonultak, az „Unter den Linden” széles tere alig volt képes befogadni a — nem annyira tisztelőkné, mint sokkal inkább — bámulóknak roppant tömeget. Európának pedig — a mint már említém is — minden tartományából vannak különböző számmal a német dicsőség

*) Mi a gyakori, de változatos érdekességnek vagyunk barátai; ez pedig telik a berlini élet kirakataiból! Szerk.

székhelyén. Feltűnőleg kevesen vannak francziák, a mi felett azonban legkevésbé sem lehet esodálkozni, ha a két nemzet kölcsönös viszonyára tekintünk; a mi különösen kéri itt Berlinben, ugy az egyetemen a tudomány szolgáinak nyilatkozataiból, mint a nép okoskodásaiból. Épen annyira feltűnő, de már az ellenkezőben, a kiosi Schweiz, a mennyiben onnan van nemesek aránylag, hanem általában a legtöbb idegen tanuló. Aztán következik Oroszország és harmadik helyen Magyarország, lévén mi 61-en — nagyobb számban bölesészetet, jogot és theológiát hallgatók.

A világ különböző tájainak itt levő ifjú nemzedéke és a német ifjuság igen nagy száma — összesen 6404 hallgató — képezik a berlini Student-világot.

És most, mielőtt a német Studentek képzelhető képének rajzolásához fognék, már csak tiszteletből is, előbb a professor urakról adok egy szűkekerű képet. Kifejezésteljes külsejüket tekintve: a német rationalis komolyság a maga teljes méltóságában ül képükön, minden mozdulatuk hidegség, tekintetök, ha épen visszataszítóknak nem is, de vonzóknak még kevésbé mondható. A testileg félszeg annyira nem ritka köztök, hogy egyik pajkosabb magyar azon véleményt vonta el, miszerint a berlini egyetemi tanárságnak a testi félszegség egyik feltétele. En azonban ezt nem kisebbités képen, hanem a kép hűségéért emlitem csak fel, hisz pld. 2 professor, ki annyira nyomorék, hogy magát hordszéken viteti az előadásra, egyike a legjobb és a legkedveltebb előadóknak. Ez pedig ritka érdem a berlini professoroknál. A tanév kezdetén nagyon esodálkozottam, midőn egyik vagy másik professor „felolvasásainak” megkezdési idejét hirdette a fekete táblán. Vártam, hogy valjon hirdeti-e „előadásait” is. De bizony megmaradt az csak felolvasásnak (Vorlesung). Bejön a professor ur, kiteszi curasát és nem ritkán, ha nem ég elég gázláng, épen akadozva, ismételve olvas egy órán át és akkor lestűtt szemekkel, méltatlankodva távozik, azért hogy nem részeseül az ásitóztó studentek tetszését kifejező tombolásában. Vannak azonban tiszteletre méltó kivételek is, de bizony kevesen és így nem lehet esodálkozni, ha egyik vagy másik, nem pusztán felolvasó professornak felőlénkítő előadása önkívület állapotba hozza a hevesvéré fiataliságot annyira, hogy a tetszés kifejezésére véghez vitt tombolás megrezekteteti az egyetem ősi, szilárd épületét. Mikor először valék tanuja egy ily kiütentesnek, hamarjában azon kezdettem gondolkodni: valjon az egykor az égből aláhullott meteorra iri jöslát nem e napra helyezte-e kilátásba a világ végét. Ily rémitő elismerésben az én professoraim közül dr. Pflaiderer és különösen az öreg Weisz szoktak gyakran részesíttetni. Az „Ausländerek” előtt leghevesebb Professor von Treitschke, a politika nagy tudományú előadója, nem annyira internacionalis közkedveltsége, mint valódi német partikularismusa által. Ha meggyőződéssel hirdették a régi zsidó próféták, hogy a zsidó nép isten választott népe, nem esodálkozhatunk ezen, hisz ime a 19. század végén a tudomány szószékén is akad ilyen elveknek hirdetője. A német nemzet egyedüliségét hirdeti professor Treitschke szenvedélyesebben, mint a zsidóság leghevesebb prófétája. A többi nepek csak szolgaságra vannak hivatva, nem birnak semmi maradandó értékkel. A franciaia léha, az angol kalmár, a spanyol henye, az olasz ábrándozó, az orosz nyers, a magyar barbár és barbárságában elnyomja a szegény szászokat, kiktől miveltseget kellene tanulnia: egyedül a német van az emberi érenek birtokában. Az a szerencse, hogy elvei nem találnak általános hódításra és gyakran találhatunk legalább a magyarokkal szemben ellensúlyozást. Miut ilyen, nagyon jól esett nekünk a „Berliner Tagblatt”-nak egy közelebbi tárczaezikke, mely fővárosunkat a legkedvezőbb világításban állítja olvasói elé.

De legyen elég ebből, lássuk a mi német Student-collegainkat. Általános jellemzőjök pajtasainknak a hideg udvariasság. Őszinte baráti fesztelenségről szó sem lehet köztök. A szűkebb körű egyesületek tagjai is, kik már itt a legbensőbb barátok, találkozáskor ugyancsak emelik a kalapot és hajtják magokat földig és a leghidegebben zengik el az általános Student köszöntési „mo-en-t (morgen) aztán párosával kezdenek sétálni a nélkül, hogy ajkukat a további társalgással fárasztanák. Csak ugy hullámozik az egyetem kis udvara az ilyen baráti csapatoktól. Aztán ha a társaságba nem tartozó, de mégis ismerős egyén jön, akkor van ám még a kalapokuk, vagy a kis Student-sipkákunk gyors mozgalmá. Nekem is van egy pár ilyen ismerősöm, kikhez egészen véletlenül jutottam. Ugyanis egy másik nyilatkozati tere a Studentek nagy udvariasságának a „pardon” nagy mértékű használata. És mennyire sok is erre az alkalom! Az egyetemi épület ugyanis eredetileg királyi palota volt 1809-ig; folyosói tehát a legkevésbé sem alkalmasok, hogy ott minden óráküzben ezerek vonuljanak át a nélkül, hogy néminemű összesürlődés ne történjék. S pedig ha csak alig észrevehető lökést adtál is véletlenül melletted elvonuló collegádnak, vagy te kiáltod a „pardon-t,” vagy ha te elmulasztod, ő tartja magát hibásnak és minden akadályou áttörve utánad rohan „helyreállítani a becsületet.” Így jártam én is többekkel és azóta meg van a „németes barátság”, a mely annyira

